

5 SOUHRN ZJIŠTĚNÍ

Výše uvedená zjištění ukázala, že vzdělávací výsledky žáků v mezinárodních šetřeních (čtenářská, přírodovědná, matematická gramotnost) i v národních zjišťováních jsou dominantně ovlivňovány strukturálními faktory, kterými jsou socioekonomický status žáka (SES) a sociální kapitál příslušného regionu spojený s jeho socioekonomickým rozvojem. Dále pak úspěšnost žáků úzce souvisí i s kvalifikovaností učitelů a celkovou úrovní kvality škol.

Kraj Vysočina vykazuje při srovnání s ostatními kraji spíše **podprůměrný SES**. Naproti tomu disponuje nadprůměrným sociálním kapitálem, který vyrovnává negativní efekt nižšího průměrného SES kraje. **Místní vazby** a zájem rodičů o vzdělávání jejich dětí jsou v kraji **silné**, a toho je vhodné efektivně či účelně využít při **dalším plánování rozvoje vzdělávání**.

Obecně podprůměrné zastoupení žáků s nejlepšími výsledky v Kraji Vysočina je vykazováno na prvním stupni základních škol, naopak lehce **nadprůměrný** podíl žáků nedosahuje **ani nízké úrovně**. Jedním z důvodů může být všeobecná tendence škol zaměřovat se na tzv. **průměrného žáka**. Pedagogové málo využívají možnosti stanovovat pro vybrané žáky jinou úroveň vzdělávacího cíle.

Žáci, kteří **nedosahují ani druhé gramotnostní úrovně** již na prvním stupni základní školy, jsou ve značném **ohrožení** bezproblémového nebo plynulého průběhu svého dalšího vzdělávání. Takoví žáci nezvládají základní dovednosti v matematice a čtení. Vyloženým problémem je pak skutečnost, že Kraj Vysočina je jedním z krajů, ve kterých **velký podíl žáků nedosahuje ani druhé gramotnostní úrovně** v šetření PISA, které je zaměřeno na 15leté žáky. Žáky, kteří **nepokračují ve studiu na střední škole** ve studijních oborech s **maturitní zkouškou**, je třeba cíleně motivovat tak, aby na rozvoj matematických a čtenářských dovedností nerezignovali.

Důsledkem nízké úrovně čtenářských dovedností je neschopnost absolventů vyhledávat a analyzovat informace nejen z knih, ale ani z médií. S tím se pojí také nedostatečná orientace v současném dění a neschopnost získané informace vyhodnotit a využít v osobním, občanském i pracovním životě. Souvisí to zřejmě i s průběhem hodin, kdy pedagogové často pouze předávají informace a méně často je aktivita na straně žáků. Navíc se potýkají s problémem obtížnosti implementace nových výukových trendů s ohledem na vysokou míru konzervativnosti rodičů.

Vysoký podíl absolventů základních škol, kteří nezvládli ani druhou gramotnostní úroveň, má negativní dopad na budoucí socioekonomický rozvoj kraje. V době ekonomické krize se nedokážou lidé s nižším vzděláním o sebe adekvátně postarat a narůstá počet žadatelů o sociální podporu.

Problém s výukou komplexnějších dovedností, které jsou testovány například prostřednictvím testů PISA, je patrný z toho, že v národním testování, pokud je orientováno na vzdělávací obor, dosahuje Kraj Vysočina naopak **nadprůměrných výsledků** v testech z **matematiky** a **českého jazyka**. Přesto jsou v kraji školy, kde **ani jeden žák** v testování z matematiky **nedosáhl 60%** úspěšnosti. Může jít o školy pracující v nepříznivých podmínkách a cílem kraje by mělo být poskytovat právě těmto školám **zvýšenou podporu**. Poměr žáků v jednotlivých gramotnostních úrovních je vhodné i nadále sledovat a zaměřit se na **snížení podílu žáků** v nejnižších gramotnostních úrovních.

Zvýšená pozornost by měla být věnována **kvalitě výuky anglického jazyka na druhém stupni základních škol**, neboť v národním testování žáků 9. ročníků vykazovali tito žáci v porovnání s ostatními kraji **podprůměrné výsledky**.

Kraj Vysočina má **lehce nadprůměrné rozdíly** ve **výsledcích žáků mezi školami**, to znamená, že pro některé školy může být **obtížnější** vyrovnávat nedostatečné nebo nepodnětné **domácí zázemí** žáků. I přes tyto poměrně závažné překážky se školám relativně daří a Kraj Vysočina zaznamenává **nejnižší podíl předčasných odchodů** ze základního vzdělávání.

V tzv. jednotných přijímacích zkouškách na střední školy dosahovali žáci v Kraji Vysočina v porovnání s žáky v ostatních krajích **vyššího průměrného skóre**. Podobně dobrých výsledků dosahují žáci i u zkoušek maturitních. Vysočina patří k **nejúspěšnějším krajům** v rámci ČR, kterým se daří výrazně eliminovat tzv. hrubou neúspěšnost žáků.